

VALORILE UMANE ȘI LIBERTATEA RELIGIOASĂ – FACTOR DETERMINANT PENTRU SUPRAVIEȚUIREA CONFESIUNILOR NEO-PROTESTANTE ÎN REGIMUL COMUNIST

Ps. drd. Lucian Ionel MERCEA

*Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” al Academiei Române
Director Departament Educație, Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea,
Conferința Banat
lucianmercea@yahoo.com*

ABSTRACT: Human Values and Religious Freedom - Determining Factor for the Survival of neo-Protestant Denominations in the Communist Regime.

The neo-Protestant believers were convinced of the divine origin of man's human nature and saw it as a foundation for human rights in the religious domain. This belief motivated the struggle of these believers to preserve religious freedom and to regain it when it was violated. The fighting methods were among the most diverse. In their attempt to make room for their faith to penetrate the local population, they clashed with communist-atheist ideology that conflicted with their religious beliefs and practices. As a result, the communist period led to a war of attrition between the State and neo-Protestant cults with brief periods of cohabitation.

Keywords: *seventh-day Adventist, freedom, law, orthodox, conscience, neo-protestant, state, religion, law.*

Regimul comunist instaurat odată cu anul 1945 a avut implicații directe și dramatice asupra vieții religioase a cultelor neoprotestante deoarece noua putere promova ateismul. De asemenea adversitatea statului comunist avea să se reverse asupra cultelor și datorită faptului că nu le putea controla¹. Poziția neoficială a comuniștilor față de religie reiese din declarația lui Alexandru Drăghici, membru al Biroului Politic al C.C. al P.M.R. și ministru al Afacerilor Interne, făcută în cadrul unei consfătuiri avute cu conducătorii

1 Elis Neagoe Pleșa, Liviu Pleșa, *Culte neoprotestante din România în perioada 1975-1989 în Partidul, Securitatea și Cultele 1945-1949*, Editura Nemira, București, 2005, p. 350.

Securității la data de 2-3 decembrie 1957, acesta afirma: „Oare, Biserica nu a fost întotdeauna elementul de frână al poporului, nu ei au pus întotdeauna rezistență progresului poporului? De ce așa de des reacțiunea îmbracă această noțiune, fiindcă astăzi statul nostru democrat popular nu ia poziție împotriva religiei, ci așteaptă doar ca, odată cu ridicarea culturală a poporului, el singur să se edifice asupra acestei noțiuni a «opiului poporului», cum spune Marx, poporul să vadă singur ce e religia”².

Prin presiunile politice și prin legislația emisă referitor la cultele neoprotestante, „s-a sperat că, ferite de discriminările la care au fost supuse în vremea burgheziei, vor fi atașate regimului și scoase de sub influența centrelor lor din apus”³. Însă aceste așteptări ale autorităților au fost înșelate deoarece confesiunile neoprotestante au continuat să atragă noi credincioși și și-au menținut legăturile cu Occidentul. Eșecul acestei politici poate fi observat din declarațiile făcute de către organele de supraveghere: „cei zece ani care au trecut de la recunoașterea acestor culte au fost suficienți pentru a demonstra prozelitismul lor și a ne atrage atenția asupra pericolului special care-l prezintă, cu atât mai mult cu cât ele pretind că propagă credința «adevărată», fără popi, fără icoane și ritualuri învechite (...). Continuă să caute dependența spirituală față de centralele lor care sunt în apus (Elveția și SUA) și manifestă o preocupare intensă pentru practici ilegale, dovedind în comportare o duplicitate prezentă în toate acțiunile lor (țin ședințe ne-statutare, înființează comunități nerecunoscute, trimit în țară agitatori fără legitimații, culeg fonduri pe care nu le declară, se preocupă în mod deosebit de tineret etc.)”⁴.

Odată cu încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, în baza unei legislații devenite mai permisivă, unele asociații religioase au primit autorizație de funcționare provizorie pentru a-și desfășura activitățile dintre care amintim asociațiile cu caracter pentecostal „Asociația Biserica lui Dumnezeu Apostolică” din Arad⁵ și „Asociația Biserica lui Dumnezeu Apostolică” din București⁶ iar alte asociații religioase au fost recunoscute a și cult, cum e cazul cultului Adventist și Baptist. Credincioșii neoproteștanți se aflau în

2 ACNSAS, fond Documentar, dosar 114, p. 324.

3 ACNSAS, *Ibidem*, dosar 146, vol. 2, p.19.

4 ACNSAS, *Ibidem*, dosar 114, pp. 19-20.

5 Decizia nr. 64.803/1946, publicată în Monitorul Oficial, nr. 3/3 ianuarie 1947.

6 Decizia nr. 39.259/1946, publicată în Monitorul Oficial, nr. 182/8 august, Statutul în Monitorul Oficial, nr. 221/24 septembrie 1946.

evidențele serviciilor de informații deoarece se considera că prin doctrina și practicile lor contraveneau bunelor moravuri și legilor de organizare statală. Printre aspectele incriminate se afla refuzul de orice fel de a depune jurământ față de autoritățile civile sau militare și activitatea intensă de recrutare a noilor membrii.

Libertatea conștiinței și libertatea religioasă au fost, cel puțin teoretic, garantate de către tânăra Republică Populară Română în cadrul Constituției din Aprilie 1948⁷. Articolul 27 menționa: „Culte religioase sunt libere să se organizeze și pot funcționa liber dacă ritualul și practica lor nu sunt contrare Constituției, securității publice sau bunelor moravuri”⁸.

Modul în care regimul comunist privea sectele poate să fie observat din definiția extrem de ideologizată, utilizată de regim pe la mijlocul anilor '60: „Generate de iluzia unor pături sociale oprimate, după care prin crearea unei religii noi ar putea fi învinse contradicțiile orânduirilor bazate pe exploatare, sectele au exprimat, inițial, elemente de protest social, pentru ca, în cele din urmă, să se adapteze la rânduielile exploatoare. Sectele intensifică fanatismul mistic și bigotismul, fac un prozelitism activ, propagă izolarea față de societate, rezerva și ostilitatea față de cultură, iar unele propagă deschis idei antisociale”⁹.

Mijloace de restrângere a libertăților confesiunilor neoprotestante practicate de către statul comunist

1. Arondările

O măsură restrictivă luată împotriva bisericilor neoprotestante a fost cea a arondărilor. Pentru ca Departamentul Cultelor să poată supraveghea mai bine activitatea ce se desfășura în cadrul bisericilor neoprotestante s-a recurs la măsura arondării. Aceasta presupunea condiționarea oferirii autorizației de funcționare de modul în care mai multe biserici reușeau să fuzioneze. De obicei, dacă într-un oraș existau trei biserici neoprotestante ale unui cult, doar una singură primea autorizație, celelalte două fiind obligate

7 Alexandru-Alin Spânu, *Sectele religioase în rapoartele Serviciului de Informații al Armatei în "Partidul, Securitatea și Cultele*, Editura Nemira, București, 2005, p. 123.

8 I. Muraru, Gh. Iancu, *Constituțiile României. Texte, note, prezentare comparativă*, Editura Monitorul Oficial, București, 1995, p. 116-117.

9 Academia RSR, *Dicționarul Enciclopedic Român*, vol. IV, Editura Politică, București, 1962-1966, p. 348.

să se închidă iar credincioșii să participe la serviciile religioase ale celei autorizate. Același lucru s-a întâmplat și cu bisericile din mediul rural. Dintre două sau trei biserici care se găseau în localități apropiate primea autorizație de funcționare doar una dintre ele, celelalte fiind obligate să fuzioneze cea care avea autorizație de funcționare. Aceste arondări s-au făcut în două etape. Prima arondare în perioada anilor 1951-1952 și a doua etapă în perioada anilor 1961-1962. Scăzând numărul bisericilor a scăzut automat și numărul deservenților cultici, activitatea bisericilor putând fi mai ușor controlată de Departamentul Cultelor și de către Securitate.

De exemplu, în anul 1962, în Timișoara funcționau două biserici penticostale, una pe strada Oituz nr. 5 și alta pe strada Malinovski nr. 18¹⁰. Una dintre biserici avea 51 de membri iar sala de cult o suprafață de 72 m², cealaltă biserică avea 250 de membri și localul avea o suprafață de 100 m²¹¹. Supărarea cea mare a credincioșilor nu era atât de mult arondarea, ci faptul că biserica cea mai mică, cu cea mai mică suprafață, a primit autorizația de funcționare și în jurul ei trebuia să se înregistreze fuziunea. Aceștia au înaintat un memoriu¹² Ministerului Cultelor, memoriu semnat de zeci de credincioși din cele două biserici și înmănat prin reprezentantul acestora, Benteu Gheorghe, memoriu în care se plâneau de situația creată. Aceștia propuneau ca soluție de rezolvare autorizarea unui alt local de pe strada Gh. Barițiu nr. 9 cu o suprafață de 150 m², deținut de Intreprinderea I.C.R.M.I. ca magazie și care în acord cu conducerea acelei întreprinderi se va face schimbul. În memoriu se menționa că Sfatul Popular din orașul Timișoara i-a asigurat că dacă vor primi autorizație de funcționare pe acel local, ei vor fi de acord cu schimbul. În încheierea memoriului se cerea autorizație de funcționare pe acest local.

Arondările au stârnit nenumărate nemulțumiri și au afectat drastic activitatea cultelor neoprotestante. De exemplu, credincioșii penticostali din localitatea Bocșa, jud. Caraș-Severin, pe data de 28 martie 1962 au înaintat un memoriu către Ministerul Cultelor în care se plâneau de măsura arondărilor în urma căreia biserica din cartierul Măgura al orașului Bocșa a fost închisă de către împuternicitul Enia iar ei acum erau nevoiți a merge acum cu copii mulți până în comunitatea din oraș-centru, mulți kilometri

10 ANIC, MCA, fond Direcția de studii, dosar nr. 70/1962, p. 3.

11 *Ibidem*, p. 4.

12 *Ibidem*, pp. 4-6.

pe jos. În acest memoriu aceștia solicitau reautorizarea vechii case de rugăciune din cartierul menționat¹³.

Nemulțumiri legate de arondări întâlnim și între credincioșii pentecostali din comuna Poieni, raionul Huedin, regiunea Cluj, credincioși care pe 10 iulie 1962 au înaintat un memoriu Ministerului Cultelor exprimându-și nemulțumirea legată de arondarea comunității Poieni la comunitatea Valea Drăganului și motivează această nemulțumire prin distanța mare pe care trebuiau să o parcurgă pe jos acum, aproximativ 10 Km, motivând că muncitorii sunt obosiți după munca intensă din timpul săptămânii și printre credincioși sunt și bătrâni, copii și bolnavi care nu pot parcurge distanța. În final se propune arondarea la comunitatea Hodiș, aceasta fiind la o distanță mai apropiată¹⁴. În urma acestei cereri, Ministerul Cultelor delegă pe împuternicitul raional din cadrul cultelor pentru a cerceta situația pe teren și în urma cercetărilor cererea va fi respinsă¹⁵. Motivația era că dacă i s-ar da un curs favorabil, ar fi un precedent pentru toate satele de munte. Nemulțumiri legate de arondări au fost exprimate și cu ocazia întrunirilor de sfătuire și instruire desfășurate în cadrul filialei Oradea cu pastorii din zonă. Cele mai frecvente nemulțumiri în zona de vest au venit din partea credincioșilor pentecostali din Iz buc (raionul Beiuș), Iacobini (comuna Sturîu, raionul Gurahonț), Șoimuș Buceav (raionul Gurahonț), Ignești (raionul Gurahonț), Șimand (raionul Criș, Sârbi (raionul Marghita), Vadu Crișului (raionul Aleșd), Bucium, Hotărești, Rogoz, Ogești (raionul Beiuș), Forosig (raionul Salonta)¹⁶.

2. Controlul exercitat de către Ministerului Cultelor

Regimul comunist căuta să controleze tot ce mișca în cadrul confesiunilor neoprotestante. Autorizațiile de funcționare, aprobările de angajare pentru pastori, stabilirea retribuției pentru personalul clerical, aprobările de construcție din orice colț de țară și multe altele trebuiau să treacă spre avizare pe la Minister¹⁷. Imixtiunea mergea până acolo încât ministerul decidea ce servicii religioase putea îndeplini un diacon bisericesc și cât putea prelua acesta din activitățile unui pastor. În anul 1962, în urma arondărilor și a

13 *Ibidem*, p. 18.

14 *Ibidem*, p. 33.

15 *Ibidem*, p. 31.

16 *Ibidem*, pp. 2-5.

17 *Ibidem*, p. 13.

reducerilor de personal clerical conducerea filialei pentecostale Arad cerea Ministerului Cultelor aprobarea emiterii unei circulare prin care să împuternicească pe diaconii bisericilor pentecostale cu drepturi extinse, adică să conducă serviciile religioase cum ar fi „actul Cinei Domnului, binecuvântări de copii și înmormântări” și aceștia să supravegheze la respectarea disciplinei în comunitate¹⁸. Din memoriu se poate observa imixtiunea ministerului în viața bisericii în funcție de interesele acestuia. De asemenea agenda discuțiilor ce urmau să fie purtate în cadrul comitetelor de conducere ale forurilor superioare ale cultelor trebuia supusă mai întâi spre aprobare Ministerului Cultelor¹⁹. Circularele pe care conducerea centrală a cultului dorea să le difuzeze comunităților din țară trebuiau mai întâi trimise și aprobate de către Departamentul Cultelor²⁰.

Adunările de instruire și informare dintre conducerea filialei cultului și pastorii bisericilor se făcea doar în prezența împuternicitului din partea Departamentului cultelor de la minister. Acesta era prezent la toate aceste întâlniri și nota aspectele principale care erau de interes pentru minister. Apoi împuternicitul cultelor redacta note informative iar acestea erau trimise Ministerului Cultelor care în felul acesta era informat și controla activitatea confesiunii²¹.

Pentru ca împuternicitul cultelor să poată fi prezent la întâlnirile pe filiale la care participau pastorii, conducerea filialei trebuia să trimită din timp cerere pentru aprobare cu data și locul unde intenționa să se desfășoare întrunirea respectivă. Apoi urma avizarea de către Departamentul Cultelor și abia în urma unei avizări pozitive se demara procedura de convocare a pastorilor²².

Chiar și cadourile oferite reprezentanților cultelor se raportau ca nu cumva să fie curse întinse pentru ei din partea sistemului care să le verifice loialitatea. Conducătorii confesiunii pentecostale (Pavel Bochian, Danciu Ioan, Matache Dumitru) raportau Departamentului Cultelor vizita ce au primit-o din partea unor turiști olandezi ce s-au deplasat la sediul cultului într-un autoturism cu numere de Hunedoara și le-au oferit „4 Biblii și 38 buc. Noul Testament”. Aceștia au asigurat Departamentul Cultelor că au

18 ANIC, MCA, fond Direcția de studii, dosar nr. 70/1962, p. 20.

19 *Ibidem*, dosar nr. 72/1962, p. 6.

20 *Ibidem*, dosar nr. 74/1962, p. 2.

21 *Ibidem*, dosar nr. 73/1962, pp. 2-5.

22 *Ibidem*, dosar nr. 74/1962, p. 3.

„încheiat prezentul proces-verbal, pe care îl semnăm, ca act justificativ în baza căruia se înregistrează cărțile de mai sus la biblioteca cultului”²³.

Căi și mijloace prin care cultele neoprotestante au acționat pentru păstrarea și dobândirea libertății religioase

1. Memoriile

Nemulțumiți de politica antireligioasă a regimului, credincioșii neoprotestanți recurgeau deseori la trimiterea unor memorii de protest către autoritățile locale. Uneori acestea erau rezolvate în mod favorabil de către organele statului de teama de a nu fi trimise memorii în afara țării prin care să fie denigrată țara. Uneori, în apropierea unor evenimente mai importante (semnarea de protocoale internaționale, acordarea Clauzei de națiune favorizată etc) autoritățile statului erau mai tolerante și credincioșii neoprotestanți speculau momentul. Chiar în anul în care România a semnat Actul de la Helsinki, cultul penticostal a înaintat un memoriu președinției în care a cerut dreptul de a se întâlni în mai multe programe în cadrul singurei zile de cult de care beneficiau. Memoriu a fost avizat pozitiv²⁴, primind dreptul de a avea servicii religioase și dimineața și seara în cadrul zilei de duminică.

Pe data de 26 august anul 1977, s-a deplasat la București un grup compus din 10 credincioși penticostali din Mediaș printre care se afla pastorul Oprea Florian și informatorul „Rădulescu”, aceștia înaintând la Ministerul Cultelor un memoriu prin care cereau autorizarea construirii unei case de rugăciuni, iar în caz de aviz nefavorabil se vor adresa „conducerii superioare de partid și de stat”²⁵. Raportul Securității specifica faptul că ridicarea acelei case de rugăciuni fusese avizată favorabil de către Consiliile Executive ale Comitetului Popular Municipal Mediaș și Comitetul Popular Județean Sibiu, însă „Departamentul Cultelor trăgănează soluționarea lui”. Rezultatul a fost că Securitatea, care cunoștea nemulțumirea existentă în rândurile penticostalilor din Mediaș a arătat că „situația acestei construcții a fost inclusă în urgență de către Direcția I, spre a fi rezolvată de Departamentul Cultelor”²⁶. Altă acțiune similară a fost derulată de către un grup

23 *Ibidem*, dosar nr. 73/1962, p. 8.

24 Elis Neagoie Pleșa, Liviu Pleșa, *Culte neoprotestante din România în perioada 1975-1989 în Partidul, Securitatea și Cultele 1945-1949*, Editura Nemira, București, 2005, p. 386.

25 ACNSAS, fond Documentar, dosar 146, v. 2, p. 37

26 *Ibidem*, dosar 150, v. 2, p. 29.

de 36 de penticostali din județul Maramureș, comuna Fărcașa. Aceștia în luna martie anul 1981, s-au deplasat la București și au reclamat demolarea casei lor de rugăciune²⁷. Memoriile și plângerile înaintate de către cultele neoprotestante puneau presiune asupra regimului comunist și căuta breșe în eșantioanele superioare pentru a le fi rezolvate situațiile de la nivel local, uneori dând roade aceste demersuri.

2. Presiunea pusă de credincioși pe frontierele vestice. Emigrarea

În mod special ultimii ani ai regimului comunist au fost marcați de o presiune crescândă pusă de către credincioșii cultelor neoprotestante pe granițele de vest ale țării. Acest fenomen se manifesta de preferință în rândul tinerilor care își riscau uneori viața pentru a trece granița și a cere azil politic. Credincioșii neoprotestanți aveau deseori infiltrați în rândurile lor informatori care transmiteau starea de spirit din rândul credincioșilor și uneori dejucau anumite tentative de trecere frauduloasă a frontierei. În planul de măsuri al organelor de securitate din cadrul MAI Bistrița Năsăud pentru anul 1988 se prevedea acordarea unei atenții deosebite „prevenirii și contracarării fenomenului evazionist în rândul tinerilor penticostali. Se va conlucra mai eficient cu ofițerul coordonator al problemei «Evaziune» iar ofițerii din a căror zone se acționează la frontieră vor participa nemijlocit la anchetarea informativă a celor surprinși în tentativă ori predați de autoritățile statelor vecine. Vor fi recrutate noi surse în rândul tinerilor penticostali, din rândul celor cu posibilități de a cunoaște și semnala intenții de evaziune. Într-o primă fază vor fi create surse adecvate în localitățile unde s-au semnalat cele mai multe fenomene de acest gen, respectiv în Ciceu Giurgești, Căianu Mic, Sintereag, Târlișua și Bistrița”²⁸.

Pe măsură ce ne apropiem de anul 1989 putem observa cum fenomenul de trecere frauduloasă (fenomen numit în rapoartele securității ca „fenomenul evazionist”) a frontierei vestice se intensifică precum și creșterea masivă a numărului de credincioși neoprotestanți de a emigra în țările vestice. Acest fenomen se poate observa și din raportul²⁹ organelor de securitate din Satu Mare în care găsim următoarele referiri: „În ultimul timp s-au constatat vădite intenții de a acționa nu numai în clandestinitate dar

27 ACNSAS, fond Documentar, dosar 150, v. 2, pp. 48-49.

28 ACNSAS, fond Documentar, dosar 1289, vol. 10, p. 65.

29 Raportul nr. 1/A/NG/006877 din 24.07.1987. Vezi ACNSAS, fond Documentar, dosar nr. 3997, vol. 1, pp. 11-18.

și de a trece la forme de activitate deschisă, cu iz și implicații politice directe, de înfruntare și acuzare chiar, a organelor de securitate, abaterea de la cadrul legal de organizare și funcționare, intensificarea fenomenului evaziționist și emigraționist, în strânsă dependență cu tendințele contenstatate și protestatate, sub pretextul așa-zisei lipsuri de drepturi religioase ori de persecutare a lor”. Cu preponderență aceste fenomene se manifestau în cadrul confesiunii penticostale și baptiste: „Negativ este faptul că la penticostali și baptiști asemenea tendințe se manifestă până la cel mai înalt nivel al conducerii acestor culte, iar conducătorii oficiali și spirituali pe plan județean sunt cu precădere tineri, nonconformiști, de regulă ostili, fanatici”³⁰. Acest fenomen era sprijinit și întreținut de către unele posturi de radio din țările occidentale: „Sub influența posturilor de radio reacționare, a unor rude și legături aflate în exterior, un număr tot mai mare de membri ai cultelor penticostal, baptist și adventiști, contestă unele drepturi și libertăți pe care le au și caută căi legale sau ilegale de plecare în străinătate, dând tentă politică unor probleme ori nemulțumiri personale”³¹.

Conform unei statistici realizate în anul 1980 pentru județul Bistrița Năsăud, la Evidența Pașapoartelor figura un număr de 133 de persoane care solicitau pașapoarte pentru emigrare pe motive religioase. Dintre aceștia 126 erau penticostali și doar o familie compusă din 7 membri erau baptiști. Cele mai multe solicitări erau pentru SUA (87 persoane), Canada (31 persoane), RFG (10 persoane) și Austria (5)³².

Uneori nemulțumirile erau proclamate chiar la întrunirile de închinare, cum e cazul din județul Alba, când mai mulți credincioși penticostali și-au exprimat, în casa de rugăciune, nemulțumirea pentru „lipsa de drepturi de a-și exercita credința” dar și pentru ”condițiile proaste de trai”³³. Datorită sărăciei³⁴ din rândul credincioșilor penticostali, aceștia deseori bombardau ambasadele și posturile de miliție, secția „Pașapoarte” cu cereri de emigrare. Un raport al Departamentului Cultelor arăta că la începutul anilor 80 doar din județul Arad au fost depuse circa 600 de cereri de emigrare

30 ACNSAS, fond Documentar, dosar nr. 3997, vol. 1, p. 13.

31 ACNSAS, *Ibidem*., dosar nr. 3997, vol. 1, p. 13.

32 *Ibidem*, dosar 1289, vol. 5, pp. 84-87.

33 *Ibidem*, dosar 148, v. 3, p. 30.

34 Familiile penticostale erau de obicei foarte sărace deoarece credincioșii erau recrutați în principal din rândul cetățenilor de la periferia societății, dar și datorită teologiei prin care se cerea femeii să nască cât mai mulți copii.

din partea penticostalilor și bapțiștilor, toate motivând emigrarea prin lipsa libertății religioase. Fenomene asemănătoare au avut loc cu preponderență în celelalte județe din zona aflată în studiu cum ar fi: Bistrița Năsăud și Hunedoara³⁵.

3. Presiunea externă exercitată pentru confesiunile neoprotestante

Conform unui documentar realizat de către Departamentul Securității Statului, Direcția I rezultă că organizația „Evanghelistul Subteran” (Underground Evangelism) sau „Biserica Evanghelică Clandestină” (B.E.C.)³⁶ a fost implicată în acțiuni ostile împotriva regimului comunist lucrând și

35 ACNSAS, fond Documentar, dosar 148, v. 3, p. 34.

36 Din datele obținute de organele de securitate rezultă că această organizație era o organizație religioasă reacționară, fondată în anul 1960, cu sediul central în Los Angeles (SUA), iar cel operativ în Anglia, dispunând în același timp de filiale în R.F. Germania, Elveția, Olanda, Austria, Australia, Argentina, Mexic, Africa de Sud și finanțată și controlată și dirijată de C.I.A. această organizație este descrisă în același documentar ca fiind creată cu scopul de a desfășura acțiuni împotriva țărilor socialiste, inclusiv a României, sub acoperirea activității religioase, cum ar fi: (1) traduce, tipărește și introduce în țările socialiste literatură de propagandă religioasă cu conținut dușmănos; (2) traduce și tipărește rapoarte și lucrări cu caracter protestatar și ostil ce sunt trimise ilegal din țară; (3) prelucrează și răspândește literatură religioasă anticomunistă și în Occident, pentru a „atrage atenția asupra pretinselor persecuții din țările socialiste”; (4) organizează emisiuni la mai multe posturi de radio cu conținut religios, propagandistic, în toate limbile, către toate țările socialiste; (5) trimite frecvent materiale în țările socialiste, pe calea poștei internaționale, organizația dispunând de sute de mii de adrese, prelucrate în computere; (6) acordă o atenție deosebită delegațiilor, ansamblurilor artistice, echipajelor unor nave etc., pentru introducerea unor astfel de materiale în diverse țări; (7) este preocupată de asigurarea unui „fond de ajutorare, a elementelor protestatate și ostile din țările socialiste și a familiilor celor «persecutați»». În acest scop, caută să folosească forme și metode legale, mai ales, organizațiile comerciale prin care se trimit cadouri, inclusiv, ajutoare bănești. În realizarea scopurilor sale, pe lângă finanțarea de către C.I.A., organizația primește ajutoare financiare de la bancheri, industriași, diverse biserici, grupări misionare, clerici și sectanți interesați în „combaterea comunismului”. Totodată organizația este descrisă în cadrul aceluiași documentar ca dispunând de un „Serviciu propriu de securitate” care se ocupă cu verificarea tuturor persoanelor ce se oferă să lucreze pentru evanghelistul „subteran”. Curierii și misionarii trimiși cu sarcini în țările socialiste folosesc nume fictive, iar în cele mai multe dintre cazuri au acoperirea de reprezentanți ai firmelor turistice, vizitatori la rude, etc., și au în vedere culegerea de informații destinate a fi publicate în „Buletinul evanghelistului subteran”. Serviciul de securitate se ocupă și de amenajarea în microbuze sau autoturisme a unor ascunzători care sunt utilizate pentru camuflarea materialelor religioase anticomuniste ce sunt transportate ilegal în țările socialiste. Vezi ACNSAS, fond documentar, dosar 8670, pp. 4-6.

printre credincioșii pentecostali din Transilvania și Banat. Prin Biserica Evanghelică Clandestină (B.E.C.) în perioada anilor 1970-1975 emisarii pentecostali Balcă Samuel și Iarmoluk Pablo Pavel din Austria au introdus în țară prin vămile vestice, pe căi ilegale, mari cantități de materiale religioase cu caracter ostil regimului comunist³⁷. De asemenea filiala din Austria a aceleiași organizații a fost considerată a fi în spatele scoaterii din țară a pentecostalului Caravan Vladimir și concubina acestuia, Orha Mariana, elemente ostile regimului comunist, aflate sub urmărire penală. De asemenea, în anul 1975, prin intermediul unui angajat al stației C.F.R. – Deta, au fost scoși din țară – ascunși într-un vagon cu marfă destinată R.F. Germania – pentecostalii: Coroamă Ilie din comuna Săcălaz, județul Timiș; Faur Teodor din Timișoara și Tripon Ion din Oradea.

4. Scrisori către postul de radio „Europa Liberă”

O altă măsură de protest practică de către unii credincioși neoprotestanți în perioada comunistă era expedierea de scrisori postului de radio ”Europa Liberă”, post de radio interzis spre ascultare pe teritoriul țării noastre în acea perioadă, dar ascultat clandestin de mii de neoprotestanți și nu numai. Pe data de 1 iulie 1987, pastorul pentecostal Milovan Blăgăilă, din Arad, expediază o scrisoare postului de radio „Europa Liberă”, scrisoare ce va fi interceptată de Securitate și anexată la dosar. În scrisoare acesta solicita să se facă cunoscută situația lui și să trimită scrisoarea Congresului SUA pentru a-i acorda viza de emigrare. Fiind pastor din anul 1977, a prezentat în scrisoare că a înaintat numeroase memorii către Departamentul Cultelor și însuși președintelui Ceaușescu pentru autorizarea mai multor biserici din zonă cu scopul de a intra în legalitate și a nu mai fi ținta acțiunilor punitive și de intimidare. Acesta făcea cunoscut în scrisoare că pentru întâlniri în astfel de case neautorizate credincioșii au primit amenzi foarte mari, de 5.000 de lei. Drept răspuns în urma memoriilor, menționa acesta, pe 27 mai 1983 organele Securității, alături de inspectorul de la culte și procurorul-șef din Arad, au intrat în biserica pentecostală din cartierul arădean Aurel Vlaicu și i-au arestat pe toți credincioșii chiar în timpul programului de închinare³⁸. O altă cere de emigrare a fost depusă de pentecostalul Ion Dărăbanț din comuna Petrești, județul Alba, care s-a adresat Consiliului Mondial al Bisericilor de la Roma, solicitând sprijin pentru

37 ACNSAS, fond documentar, dosar 8670, p. 6.

38 *Ibidem*, dosar 149, v. 4., pp. 10-14. Anexa foto...

emigrare³⁹. În ochii autorităților fenomenul era atât de grav încât pentru stoparea acestuia s-a cerut a fi „manifestată mai multă fermitate față de orice tendință de încălcare a legii din partea membrilor acestui cult, folosind întreaga gamă a mijloacelor preventive prevăzute de Instrucțiunea 190”⁴⁰.

5. Eludarea statisticilor.

Conducătorii cultelor neoprotestante erau obligați să prezinte împuternicitului de la departamentul Cultelor iar mai târziu inspectorului regional de securitate pe problema de culte rapoarte statistice cu situația bisericilor și a numărului de credincioși ce intrau în sfera de control al inspectorului respectiv. Totuși, s-a constatat deseori de către inspectorii de securitate faptul că „o problemă dificilă o constituie cunoașterea apartenenței la aceste culte a unor intelectuali”⁴¹. Acest lucru se datora faptului că „în materie de evidență pastorii se eschivează să prezinte tabele cu cei botezați chiar pentru că pe alții nici nu-i trec în evidență (membri UTC, intelectuali sau eventual membri PCR). Și mai mult se ascunde evidența unor elevi, studenți, sau intelectuali”. Când credința unor „neoficiali” de felul acesta a fost descoperită în mod accidental de autorități acestea au confruntat situația creată cu statisticile înaintate de către cult, și se constata că acești nu figurau în nici una dintre ele⁴². Motivele pentru care pastorii riscau și nu treceau uneori aceste categorii în evidențe era bănuț și cunoscut de către organele securității. Inspectorul teritorial al județului Bistrița Năsăud, Gheorghe David, concluziona: ”Care sunt motivele acestei sustrageri este lesne de înțeles. În multe locuri de muncă într-un trecut apropiat s-a făcut caz de apartenența la aceste culte într-un mod care uneori a adus chiar la scoaterea din funcție sau chiar la schimbarea locului de muncă. Aceste situații repede au fost sesizate, interpretate și s-a căutat un antidot care s-a găsit prin omiterea din evidențele în care se uită și inspectorul a acestor persoane care se consideră că depistate ar putea avea asemenea urmări⁴³. Același inspector se arăta nedumerit de faptul că fiul penticostalului Ilieș Vasile din Telciu a fost student eminent la Agronomie în București, chiar în timpul studenției s-a căsătorit cu o fată penticostală și în tot acest timp cum de nu a fost

39 *Ibidem*, dosar 150, v. 1, pp. 16-19.

40 *Ibidem*, dosar 1289, vol. 10, p. 65.

41 *Ibidem*, vol. 5, p.73.

42 *Ibidem*, p. 73.

43 *Ibidem*, p. 73.

depistat că-i penticostal. Acesta concluziona: „Întrebarea ce se pune firesc este dacă a fost o preocupare, cum de nu s-a știut care-i apartenența acestui tânăr, cum de a trecut el printr-o facultate și a rămas cu aceleași convingeri de credință?”⁴⁴.

6. Obținerea autorizațiilor de construcție prin diverse metode

În timpul regimului comunist autorizațiile de funcționare pentru bisericile neoprotestante erau greu de obținut iar autorizațiile de amenajare sau construcție pentru o nouă biserică erau aproape imposibile de obținut. În consecință, credincioșii încercau tot felul de metode, dintre cele mai diverse, pentru a intra în posesia unor astfel de autorizații. În urma unor alunecări de teren casa de rugăciune a cultului penticostal din localitatea Negrileşti, județul Bistrița Năsăud, era pe cale de a se dărâma. Ani de zile cultul a încercat să obțină aprobările necesare pentru a reface casa proprie, dar nu au obținut aprobările⁴⁵. În urma acestor încercări eșuate, cultul penticostal a recurs la un tertip observat de către inspectorul teritorial al Departamentului Cultelor. Acesta comunica într-o informare⁴⁶ că în anul 1973, „cultul a solicitat să se mute din casa proprie în casa cu nr. 123 care este proprietate particulară” și acest lucru i-a fost aprobat. Însă ulterior emiterii autorizației de funcționare pe noua adresă, inspectorul a constatat că acea casă înainte de a fi închiriată „vechiul proprietar a obținut o autorizație de reparații și a amenajat-o în așa fel încât să corespundă unei biserici, făcând modificări esențiale: a „desființat pridvorul casei lărgind interiorul, a desființat zidul între camere și a deschis o ușă către stradă, depășind flagrant drepturile ce i le dădea autorizația primită de la consiliul popular local. Odată lucrarea terminată, cultul s-a mutat în casa închiriată”. În urma acestei situații create, consiliul local a aplicat în 18 februarie 1974 o amendă de 3.000 de lei proprietarului casei și de asemenea obligația de a restabili zidurile la loc cum au fost⁴⁷. Totuși, credincioșii nu au mai fost relocați la vechea adresă, situația rămânând una delicată. Inspectorul recunoaște faptul că „întreaga acțiune a fost destul de abil regizată pentru a se ajunge în situația arătată”

44 *Ibidem*, p. 74.

45 *Ibidem*, vol. 14, p. 124.

46 Informarea despre ilegalitățile în construcții la comunitatea penticostală din Negrileşti – comuna Ciceu Giurgești, jud. Bistrița Năsăud, nr. 69/1974, ACNSAS, fond Documentar, dosar 1289, vol. 14, p. 124.

47 ACNSAS, fond Documentar, dosar 1289, vol. 14, p. 124.

mai ales că pastorul local care a condus toată acțiunea a fost unul care s-a retras la pensie, neputând în felul acesta să fie tras la răspundere⁴⁸.

Conform unei sinteze a principalelor probleme întâmpinate de către Inspectorul Departamentului Cultelor în județul Bistrița Năsăud, în dreptul confesiunii pentecostale este amintită „nerespectarea legalității, încercări (și pe alocuri reușite) de dejucare a legilor în special în domeniul construcțiilor”⁴⁹. Ca o observație generală, în județul Bistrița Năsăud, dintre cele 30 de comunități pentecostale și 7 filiale, doar trei comunități posedă local propriu de închinare, restul comunităților funcționând în localuri închiriate⁵⁰.

Un alt caz atipic este cel raportat pe 1 septembrie 1989 de către Comitetul Județean Bistrița Năsăud al PCR către tovarășul Emil Bobu, secretar al Comitetului Central al PCR: „Așa după cum v-am informat și telefonic, Cultul Pentecostal din Municipiul Bistrița prin reprezentanții săi a procurat de la U.P.C. Dacia Ploiești o baracă metalică cu suma de 870.000 lei pe care a transportat-o la Bistrița pe calea ferată, cu vagoane puse la dispoziție de stația de Cale Ferată Ploiești, în perioada 27 iulie-13 august, cu intenția de a o instala pe terenul din str. Cloșca nr. 7 din municipiul Bistrița și a face din ea o casă de rugăciuni, deși cultul mai are o casă autorizată în acest scop de către organele în drept”⁵¹. Consiliul popular municipal alături de reprezentanții Departamentului Cultelor au intervenit cu scopul de a sista lucrările și a returna materialele. Întrucât nu au fost ascultați și lucrările au continuat, aceștia au fost amendați cu suma de 10.000 lei și somați din nou. Întrucât lucrările au continuat, „în ziua de 1 septembrie s-a intervenit cu forțe și mijloace, sprijinite de organele de miliție, pentru menținerea ordinii, care au demontat baraca punând-o la dispoziția unității care a livrat-o”⁵². acțiunea a fost urmată de sancțiuni și destituiri⁵³.

48 *Ibidem*, p. 125.

49 *Ibidem*, p. 128.

50 *Ibidem*, p. 149.

51 *Ibidem*, vol. 10, p. 6.

52 *Ibidem*, p. 6.

53 Primul Secretar al Județului Bistrița Năsăud, Nicolae Bușui, raportează cu această ocazie către tovarășul Emil Bobu, secretar al Comitetului Central al PCR, faptul că Secretariatul Comitetului Județean a hotărât destituirea din funcții și sancționarea pe linie de partid a următorilor: Moisil Pamfil – director IPPC; Cotuțiu Viorel – inginer șef IJGCL; Crișan Radu Dorin – inginer șef la IJPL “Rapid”; Moldovan Ioan – președintele Cooperativei “Constructorul”; Naghiu Ioan - Șef secție IJGCL; Sancier

Concluzii

Confesiunile neoprotestante s-au aflat permanent în atenția regimului comunist prin organele de securitate și Ministerul Cultelor, lucru dovedit din rapoartele și dările de seamă periodice. În darea de seamă asupra activității Serviciului III din Direcția I de la 1 ianuarie – 31 decembrie 1949 se constata printre altele: „Problema sectelor religioase, deși nu privește decât cca. 220.000 de credincioși în total, este totuși importantă, pentru că credincioșii respectivi sunt în general fanatici și stau efectiv sub influența conducătorilor lor; problema este cu atât mai importantă cu cât aceste secte înregistrează creșteri numerice însemnate... În problema sectelor, ne-am lovit în mod special de bapțiști, adventiști de ziua a șaptea, pentecostașiți cu trei subdiviziuni...”⁵⁴

Conform unei note din 30 septembrie 1949 cultele neoprotestante erau caracterizate astfel: „În ordine crescândă a dușmăniei lor față de regimul nostru de democrație populară, adică pornind de la cele mai puțin spre cele mai răufăcătoare – următoarele: creștinii după evanghelie, bapțiști, adventiștii de ziua a șaptea, pentecostaștii de toate nuanțele (Biserica lui Dumnezeu Apostolică, Creștinii Botezați cu Duhul Sfânt și Ucenicii Domnului), adventiștii reformiști, adventiștii rămășițe și Martori lui Iehova (care apar și sub numele de Studenți în Biblie, mileniști sau Israelul Nou)⁵⁵. Putem observa din acest raport că dintre cele patru confesiuni neoprotestante ce aveau să fie recunoscute în timpul regimului comunist, confesiunea pentecostală avea să fie considerată ca fiind cea mai periculoasă pentru sistemul comunist. Ca urmare, organele de securitate au trecut la măsuri mai dure pe linia confesiunii pentecostale: „O sarcină permanentă constă în demascarea legăturilor cu străinătatea, a manifestărilor bolnăvicioase și dușmane ființei statului nostru, ca posturile îndelungate până la epuizare, a pentecostaștilor, tremurăturile acestora, refuzul serviciului militar, comandament al adventiștilor reformiști, și refuzul de a recunoaște

Ioan – tehnician IJGCL; Pop Nicolae – maestru IJGCL. Totodată se menționează că au fost sancționate disciplinar și pe linie de partid și cadrele de la serviciul de sistematizare al Consiliului popular pentru lipsă de operativitate și fermitate în aplicarea prevederilor legale privind regimul de construcție. Vezi dosar 1289, vol. 10, p. 6, ACNSAS, fond Documentar.

54 ACNSAS, fond Documentar, dosar 195, vol. 2, pp. 1-23.

55 ACNSAS, fond Informativ, dosar 2672, vol. 7, p. 99.

orice autoritate, de a plăti impozitele, de a nu se supune legilor recrutării a adventiștilor reformiști și a Martorilor lui Iehova”⁵⁶.

În fața acestor fapte promovate de regimul comunist, fapte și acțiuni ce amenințau existența și misiunea confesiunilor neoprotestante precum și libertatea religioasă a credincioșilor, aceștia au reacționat pe diferite căi, atât interne cât și externe pentru a supraviețui și pentru a-și îndeplini misiunea în care ei credeau. Valoarea umană pe care o considerau că le era dată de Dumnezeu prin creație inspirat lupta sau coabitarea dintre regimul comunist și confesiunile neoprotestante.

Bibliografie:

I. IZVOARE

A. INEDITE

1. ARHIVELE CONSILIULUI NAȚIONAL PENTRU STUDIEREA ARHIVELOR SECURITĂȚII

- ✦ Fond Documentar

2. ARHIVELE NAȚIONALE ISTORICE CENTRALE

- ✦ Ministerul Cultelor și Artelor, fond Direcția de studii

B. DOCUMENTE EDITATE

- ✦ Muraru, I.; Gh. Iancu, *Constituțiile României. Texte, note, prezentare comparativă*, Editura Monitorul Oficial, București, 1995.
- ✦ Monitorul Oficial

II. LUCRĂRI GENERALE ȘI SPECIALE

- ✦ Pleșa, Elis Neagoe; Liviu Pleșa, *Culte neoprotestante din România în perioada 1975-1989 în Partidul, Securitatea și Cultele 1945-1949*, Editura Nemira, București, 2005.
- ✦ Spânu, Alexandru-Alin, *Sectele religioase în rapoartele Serviciului de Informații al Armatei în "Partidul, Securitatea și Cultele*, Editura Nemira, București, 2005.

III. INSTRUMENTE DE LUCRU

- ✦ Academia RSR, *Dicționarul Enciclopedic Român*, vol. IV, Editura Politică, București, 1962-1966.